

Рекомендації Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо деяких питань обробки персональних даних під час надання гуманітарної та благодійної допомоги

Під час здійснення парламентського контролю за дотриманням законодавства про захист персональних даних виявлено, що в мережі Інтернет поширюється інформація щодо неконтрольованого збору персональних даних підприємствами, установами, організаціями, які здійснюють гуманітарну, волонтерську та іншу допомогу населенню, що опинилося у скрутному становищі.

У зв'язку з цим звертаю увагу на таке.

Закон України «Про захист персональних даних» (далі – Закон) регулює правові відносини, пов'язані із захистом і обробкою персональних даних, і спрямований на захист основоположних прав і свобод людини і громадянина, зокрема права на невтручання в особисте життя, у зв'язку з обробкою персональних даних.

Персональними даними є відомості чи сукупність відомостей про фізичну особу, яка ідентифікована або може бути конкретно ідентифікована. Своєю чергою обробкою персональних даних буде вважатися будь-яка дія або сукупність дій з персональними даними.

Обробка персональних даних має ґрунтуватись на меті та правових підставах.

Згідно зі статтею статті 6 Закону мета обробки персональних даних має бути сформульована в законах, інших нормативно-правових актах, положеннях, установчих чи інших документах, які регулюють діяльність володільця персональних даних, та відповідати законодавству про захист персональних даних.

Обробка персональних даних здійснюється для конкретних і законних цілей, визначених за згодою суб'єкта персональних даних, або у випадках, передбачених законами України, у порядку, встановленому законодавством.

Однією з підстав для обробки персональних даних, відповідно до пункту 1 частини першої статті 11 Закону, є згода суб'єкта персональних даних на обробку його персональних даних.

Згода суб'єкта персональних даних – це добровільне волевиявлення фізичної особи (за умови її поінформованості) щодо надання дозволу на обробку її персональних даних відповідно до сформульованої мети їх обробки, висловлене у письмовій формі або у формі, що дає змогу зробити висновок про надання згоди.

Наголошую, що така згода має бути свідомим рішенням особи, яке вона приймає добровільно, без примусу.

Водночас звертаю увагу, що за наявності підстав, визначених пунктами 2-6 частини першої статті 11 Закону, обробка персональних даних може здійснюватися без згоди на обробку персональних даних.

Зокрема, обробка персональних даних органами державної влади і органами місцевого самоврядування має здійснюватися на підставі пунктів 2 та 5 частини першої статті 11 Закону, а саме:

- дозвіл на обробку персональних даних, наданий володільцю персональних даних відповідно до закону виключно для здійснення його повноважень;

- необхідність виконання обов'язку володільця персональних даних, який передбачений законом.

Отже, якщо обробку персональних даних для надання, наприклад, гуманітарної допомоги, здійснює орган державної влади або орган місцевого самоврядування в межах покладених на нього законодавством повноважень, такий орган не має вимагати від особи надання згоди на обробку персональних даних.

Водночас що стосується обробки персональних даних приватними організаціями, які здійснюють гуманітарну, благодійну, волонтерську та іншу допомогу населенню, то таким організаціям цілком прийнятно, за відсутності інших правових підстав, здійснювати обробку персональних даних на підставі згоди суб'єкта персональних даних на обробку його персональних даних.

Разом з тим, згода на обробку персональних даних має відповідати таким вимогам:

- добровільність – означає відсутність прямого або опосередкованого примусу при її наданні;

- поінформованість – означає, що перед наданням згоди суб'єкт повинен отримати достовірну інформацію про те, ким, з якою метою будуть оброблятися його персональні дані, кому будуть передаватися, які саме дані, а також про права, визначені Законом;

- належна форма надання згоди – означає, що умови згоди на обробку персональних даних можуть бути у формі єдиного письмового документа, викладеного доступною для суб'єкта персональних даних мовою, що підписується ним особисто або його законним представником або у електронній формі шляхом проставлення відмітки про надання згоди. Водночас надана згода не повинна викликати сумнівів в її однозначності і володільць повинен мати змогу підтвердити її наявність упродовж усього часу здійснення обробки персональних даних.

Необхідно також врахувати, що склад та зміст персональних даних мають бути відповідними, адекватними та ненадмірними стосовно визначеної мети їх обробки.

Це означає, що оброблятися повинні лише ті дані, обробка яких необхідна для досягнення мети.

Перед початком збору персональних даних необхідно надати особі вичерпну інформацію про те, хто буде обробляти її персональні дані (зазначити відомості про володільця, розпорядника персональних даних, третіх осіб), повідомити про правові підстави, мету обробки, склад і зміст персональних даних, права особи, які закріплено у статті 8 Закону.

Також необхідно визначити порядок обробки персональних даних, враховуючи специфіку обробки персональних даних у різних сферах, відповідно до вимог Закону та Типового порядку обробки персональних даних, затвердженого наказом Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини від 08.01.2014 № 1/02-14 «Про затвердження документів у сфері захисту персональних даних», зокрема:

- спосіб збору, накопичення персональних даних;
- строк та умови зберігання персональних даних;

- умови та процедуру зміни, видалення або знищення персональних даних;
- умови та процедуру передачі персональних даних та перелік третіх осіб, яким можуть передаватися персональні дані;
- порядок доступу до персональних даних осіб, які здійснюють обробку, а також суб'єктів персональних даних;
- заходи забезпечення захисту персональних даних;
- процедуру збереження інформації про операції, пов'язані з обробкою персональних даних та доступом до них.

Крім того, для належної обробки персональних даних необхідно: визначити перелік і склад заходів, спрямованих на безпеку обробки персональних даних, план дій на випадок несанкціонованого доступу до персональних даних, пошкодження технічного обладнання, виникнення надзвичайних ситуацій; отримати від працівників, які мають доступ до персональних даних, письмове зобов'язання про нерозголошення персональних даних; визначити у випадках, передбачених законодавством, структурний підрозділ або відповідальну особу, яка організовує роботу, пов'язану із захистом персональних даних при їх обробці.

У разі наявності підстав, визначених Порядком повідомлення Уповноваженого про обробку персональних даних, яка становить особливий ризик для прав і свобод суб'єктів персональних даних, про структурний підрозділ або відповідальну особу, що організовує роботу, пов'язану із захистом персональних даних при їх обробці, а також оприлюднення вказаної інформації, затвердженим наказом Уповноваженого від 08.01.2014 № 1/02-14, необхідно повідомити Уповноваженого у встановленому порядку.

Звертаю увагу, що використання персональних даних працівниками суб'єктів відносин, пов'язаних з персональними даними, повинно здійснюватися лише відповідно до їхніх професійних чи службових або трудових обов'язків.

Володільці, розпорядники персональних даних та треті особи зобов'язані забезпечити захист цих даних від випадкових втрати або знищення, від незаконної обробки, у тому числі незаконного знищення чи доступу до персональних даних.

Порушення законодавства про захист персональних даних тягне за собою відповідальність, встановлену законом.

Ураховуючи викладене вище, обсяг персональних даних має бути пропорційним. Все залежить від правових підстав та критеріїв, за якими відбувається надання матеріальної чи іншої благодійної/гуманітарної допомоги (стану здоров'я, матеріального забезпечення, сімейного статусу, кількості дітей тощо).

Отже, якщо для надання адресної благодійної допомоги необхідно здійснювати обробку персональних даних, то варто відповідально підійти до питання оформлення правовідносин та забезпечити захист персональних даних.

Уповноважений

Дмитро ЛУБІНЕЦЬ